

Факультативний протокол

**до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми,
дитячої проституції і дитячої порнографії**

(Факультативний протокол ратифіковано Законом
N 716-IV ([716-15](#)) від 03.04.2003, ВВР, 2003, N 29, ст.226)

Офіційний переклад

Держави-учасниці цього Протоколу,
вважаючи, що для досягнення цілей Конвенції про права дитини ([995 021](#)) та виконання її положень, особливо статей 1, 11, 21, 32, 33, 34, 35 і 36, було б доцільно надати більш широкий характер тим заходам, яких повинні вживати держави-учасниці з метою гарантованого захисту дитини від практики торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії,

вважаючи також, що в Конвенції про права дитини ([995 021](#)) визнається право дитини на захист від економічної експлуатації і від виконання будь-якої роботи, яка може бути небезпечною для її здоров'я або є перешкодою для одержання нею освіти, або завдавати шкоди її здоров'ю і фізичному, розумовому і духовному, моральному і соціальному розвитку,

будучи вкрай стурбовані значними і зростаючими масштабами міжнародного контрабандного перевезення дітей з метою торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії,

будучи глибоко стурбовані широко розповсюдженою практикою секс-туризму, особливо небезпечною для дітей, оскільки вона стимулює торгівлю дітьми, дитячу проституцію і дитячу порнографію,

визнаючи, що особливо вразливі групи дітей, включаючи малолітніх дівчаток, більшою мірою піддаються ризику сексуальної експлуатації і що частка малолітніх дівчаток є надмірно високою серед дітей, які сексуально експлуатуються,

будучи стурбовані зростаючою доступністю дитячої порнографії в Інтернеті і в рамках інших технологій, які розвиваються, і посилячись на Міжнародну конференцію щодо боротьби з дитячою порнографією в Інтернеті (Відень, 1999 рік), і зокрема на її рішення, яке закликає до криміналізації у всьому світі виробництва, розповсюдження, експорту, передачі, імпорту, навмисного зберігання дитячої порнографії та її реклами та, що підкреслює велике значення більш тісного співробітництва і партнерства між урядами та індустрією Інтернету,

вважаючи, що ліквідації торгівлі дітьми, дитячої проституції та дитячої порнографії сприятиме прийняття всеосяжного підходу, який враховує всі фактори, що сприяють цим явищам, включаючи недостатній розвиток, злидні, економічні диспропорції, нерівноправну соціально-економічну структуру, наявність неблагополучних сімей, низький рівень освіти, міграцію між містами та сільською місцевістю, дискримінацію за ознакою статі, безвідповідальну сексуальну поведінку дорослих, шкідливі види традиційної практики, збройні конфлікти та контрабандне перевезення дітей,

вважаючи, що для скорочення споживчого попиту на торгівлю дітьми, дитячу проституцію і дитячу порнографію необхідно докласти зусиль щодо підвищення рівня інформованості суспільства, і будучи також впевненими у великому значенні зміцнення глобальних партнерських відносин між усіма учасниками, і посилення правозастосовних заходів на національному рівні,

беручи до уваги положення міжнародно-правових актів у галузі захисту дітей, включаючи Гаазьку конвенцію про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення ([995 365](#)), Гаазьку конвенцію про громадсько-правові аспекти міжнародного викрадення дітей ([995 188](#)), Гаазьку конвенцію про юрисдикцію, застосовне право, визнання, правозастосування і співробітництво з

питань батьківської відповідальності та заходах щодо захисту дітей і Конвенцію Міжнародної організації праці N 182 про заборону та негайні заходи щодо викорінення найгірших форм дитячої праці ([993 166](#)),

будучи натхненні повсюдною підтримкою Конвенції про права дитини ([995 021](#)), що свідчить про широку відданість справі заохочення та захисту прав дитини,

визнаючи важливість виконання положень Програми дій щодо попередження торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії та Декларації і Плану дій, прийнятих на Всесвітньому конгресі проти сексуальної експлуатації дітей у комерційних цілях, який відбувся в 27-31 серпня 1996 році, а також інших рішень і рекомендацій з цього питання відповідних міжнародних органів,

належним чином враховуючи велике значення традицій та культурних цінностей кожного народу для захисту і гармонійного розвитку дитини,

домовились про таке:

Стаття 1

Держави-учасниці забороняють торгівлю дітьми, дитячу проституцію і дитячу порнографію, як це передбачено цим Протоколом.

Стаття 2

Для цілей цього Протоколу:

а) торгівля дітьми означає будь-який акт або угоду, внаслідок яких дитина передається будь-якою особою або будь-якою групою осіб іншій особі або групі осіб за винагороду або інше відшкодування;

б) дитяча проституція означає використання дитини у діяльності сексуального характеру за винагороду або будь-яку іншу форму відшкодування;

с) дитяча порнографія означає будь-яке зображення будь-якими засобами дитини, яка здійснює реальні або змодельовані відверто сексуальні дії, або будь-яке зображення статевих органів дитини, головним чином в сексуальних цілях.

Стаття 3

1. Кожна держава-учасниця забезпечує, щоб, як мінімум, наступні діяння і види діяльності були повною мірою охоплені її кримінальним або карним правом, незалежно від того, чи були ці злочини вчинені на національному або транснаціональному рівні, або в індивідуальному чи організованому порядку:

а) у контексті торгівлі дітьми, визначеній у статті 2:

i) пропозиція, передача чи отримання будь-якими засобами дитини з метою:

а. сексуальної експлуатації дитини;

б. передачі органів дитини за винагороду;

с. використання дитини на примусових роботах;

ii) неправомірне схиляння в якості посередництва до згоди на усиновлення дитини з порушенням застосовних міжнародно-правових актів щодо усиновлення;

б) пропозиція, отримання, передача чи надання дитини для цілей дитячої проституції, визначеній у статті 2;

с) виробництво, розподіл, розповсюдження, імпорт, експорт, пропозиція, продаж або зберігання у вищезазначених цілях дитячої порнографії, визначеної у статті 2.

2. Враховуючи положення національного законодавства держави-учасниці, аналогічні положення застосовуються до спроби вчинення будь-якого з цих діянь, а також до пособництва та співучасті у вчиненні будь-якого з цих діянь.

3. Кожна держава-учасниця передбачає належні міри покарання за ці злочини, виходячи зі ступеня їхньої тяжкості.

4. З урахуванням положень свого національного законодавства кожна держава-учасниця у відповідних випадках вживає заходів щодо визначення відповідальності юридичних осіб за злочини, передбачені у пункті 1 цієї статті. З урахуванням правових принципів держави-учасниці ця відповідальність юридичних осіб може бути кримінальною, цивільною або адміністративною.

5. Держави-учасниці вживають всіх відповідних правових та адміністративних заходів з метою забезпечення того, щоб всі особи, які мають відношення до всиновлення дитини, діяли відповідно до положень застосовних міжнародно-правових актів.

Стаття 4

1. Кожна держава-учасниця вживає таких заходів, які можуть виявитися необхідними, для встановлення своєї юрисдикції щодо злочинів, зазначених у пункті 1 статті 3, у тих випадках, коли такі злочини вчиняються на її території або на борту морського чи повітряного судна, зареєстрованого у цій державі.

2. Кожна держава-учасниця може вживати таких заходів, які можуть виявитися необхідними, для встановлення своєї юрисдикції щодо злочинів, зазначених у пункті 1 статті 3, у таких випадках:

а) коли передбачуваний злочинець є громадянином цієї держави або особою, місце звичайного проживання якої знаходиться на її території;

б) коли жертва є громадянином цієї держави.

3. Кожна держава-учасниця також вживає таких заходів, які можуть виявитися необхідними, для встановлення своєї юрисдикції щодо вищезгаданих злочинів, коли передбачуваний злочинець знаходиться на її території, і вона не видає його або її іншій державі-учасниці на підставі того, що злочин було вчинено одним із її громадян.

4. Цей Протокол не виключає будь-яку кримінальну юрисдикцію, яка здійснюється відповідно до внутрішньодержавного права.

Стаття 5

1. Злочини, зазначені в пункті 1 статті 3, вважаються такими, що спричиняють видачу і підлягають включенню, до будь-якого договору про видачу, що існує між державами-учасницями, а також, до будь-якого договору про видачу, який укладається між ними згодом, відповідно до умов, визначених у цих договорах.

2. Якщо держава-учасниця, яка обумовлює видачу наявністю договору, одержує прохання про видачу від іншої держави-учасниці, з якою вона не має договору про видачу, вона може розглядати цей Протокол щодо таких злочинів як правову підставу для видачі. Видача здійснюється згідно з умовами, передбаченими законодавством держави, до якої звернуте прохання про видачу.

3. Держави-учасниці, які не обумовлюють видачу наявністю договору, розглядають у відносинах між собою такі злочини як злочини, що спричиняють видачу, відповідно до умов, передбачених законодавством держави, до якої звернуте прохання про видачу.

4. Такі злочини для цілей видачі між державами-учасницями розглядаються так, як би вони були вчинені не тільки на місці їхнього вчинення, але також і на території держав, які зобов'язані встановити свою юрисдикцію відповідно до статті 4.

5. Якщо прохання про видачу надходить стосовно одного із злочинів, зазначених у пункті 1 статті 3, і якщо держава-учасниця, до якої звернено таке прохання, не видає і не видаватиме злочинця на підставі його громадянства, ця держава вживає відповідних заходів для передачі справи своїм компетентним органам з метою порушення кримінального переслідування.

Стаття 6

1. Держави-учасниці надають одна одній максимальну допомогу у зв'язку з розслідуваннями чи кримінальним переслідуванням або процедурами видачі, які розпочаті стосовно злочинів, зазначених у пункті 1 статті 3, включаючи сприяння щодо отримання наявних у них доказів, необхідних для здійснення зазначених процесуальних дій.

2. Держави-учасниці виконують свої зобов'язання щодо пункту 1 цієї статті, керуючись будь-якими договорами чи іншими домовленостями про взаємну правову допомогу, які можуть між ними існувати. За відсутності таких договорів чи домовленостей держави-учасниці надають одна одній допомогу згідно з їхнім внутрішньодержавним правом.

Стаття 7

Держави-учасниці згідно з положеннями їхнього національного законодавства:

а) у відповідних випадках вживають заходів, які забезпечують вилучення та конфіскацію:

i) майна, такого як матеріали, засоби та інше обладнання, яке використовується для вчинення або сприяння вчиненню злочинів, передбачених цим Протоколом;

ii) доходів, отриманих в результаті вчинення таких злочинів;

б) виконують прохання іншої держави-учасниці про вилучення або конфіскацію майна чи доходів, зазначених у підпункті (а) (i);

с) вживають заходів, спрямованих на закриття на тимчасовій або постійній основі приміщень, які використовуються для вчинення таких злочинів.

Стаття 8

1. Держави-учасниці вживають відповідних заходів для захисту прав та інтересів дітей-жертв практики, забороненої цим Протоколом, на всіх етапах кримінального судочинства, зокрема шляхом:

а) визнання уразливості дітей-жертв і адаптації процедур для визнання їхніх особливих потреб, у тому числі їх особливих потреб в якості свідків;

б) інформування дітей-жертв про їхні права, роль та утримання, терміни і хід судочинства та про рішення щодо їхніх справ;

с) забезпечення того, щоб думки, потреби і проблеми дітей-жертв подавались і розглядались у ході судочинства відповідно до процесуальних норм національного законодавства у тих випадках, коли зачіпаються їхні особисті інтереси;

д) надання дітям-жертвам послуг щодо надання відповідної підтримки на всіх етапах судочинства;

е) захисту у відповідних випадках особистого життя і особи дітей-жертв та вжиття заходів, згідно з національним законодавством, з метою уникнення небажаного розповсюдження інформації, яка могла б призвести до встановлення особи дітей-жертв;

ф) забезпечення у відповідних випадках захисту дітей-жертв, а також їхніх сімей та свідків, які виступають від їхнього імені, від залякування та застосування заходів помсти;

г) недопущення надмірних затримок із винесенням рішень щодо справ та виконанням розпоряджень і постанов щодо надання компенсації дітям-жертвам.

2. Держави-учасниці забезпечують, щоб сумніви щодо справжнього віку жертви не перешкождали початку кримінального розслідування, в тому числі розслідування з метою встановлення віку жертви.

3. Держави-учасниці забезпечують, щоб у системі кримінального судочинства при поводженні з дітьми, які є жертвами злочинів, передбачених цим Протоколом, першочергова увага приділялась дотриманню найкращих інтересів дитини.

4. Держави-учасниці вживають заходів для забезпечення належної підготовки, зокрема юридичної і психологічної, осіб, які працюють з дітьми-жертвами злочинних діянь, заборонених відповідно до цього Протоколу.

5. Держави-учасниці у відповідних випадках вживають заходів щодо забезпечення безпеки і недоторканності тих осіб та/або організацій, які займаються превентивною діяльністю та/або захистом і реабілітацією жертв таких злочинів.

6. Ніщо в цій статті не тлумачиться як таке, що завдає шкоди або суперечить правам звинувачуваного на справедливе і неупереджене судочинство.

Стаття 9

1. Держави-учасниці приймають або зміцнюють, застосовують і пропагують закони, адміністративні заходи, соціальні стратегії та програми з метою попередження злочинів, зазначених у цьому Протоколі. Особлива увага приділяється захисту дітей, особливо уразливих стосовно такої практики.

2. Держави-учасниці сприяють підвищенню поінформованості широких кіл громадськості, включаючи дітей, шляхом забезпечення інформування з використанням усіх відповідних засобів, просвіти і навчання щодо превентивних заходів і шкідливих наслідків злочинів, зазначених в цьому Протоколі. Під час виконання своїх обов'язків згідно з цією статтею держави-учасниці заохочують участь суспільства, і зокрема дітей і дітей-жертв, у таких інформаційно-просвітницьких і навчальних програмах, у тому числі на міжнародному рівні.

3. Держави-учасниці вживають всіх можливих заходів з метою надання будь-якої належної допомоги жертвам таких злочинів, включаючи їхню повну соціальну реінтеграцію та їхнє повне фізичне і психологічне відновлення.

4. Держави-учасниці забезпечують, щоб усі діти-жертви злочинів, зазначені у цьому Протоколі, мали доступ до належних процедур одержання від осіб, які несуть юридичну відповідальність, компенсацію за завдану шкоду без будь-якої дискримінації.

5. Держави-учасниці вживають відповідних заходів, для забезпечення дійової заборони виробництва і розповсюдження матеріалів, які пропагують злочини, зазначені у цьому Протоколі.

Стаття 10

1. Держави-учасниці вживають всіх необхідних заходів для зміцнення міжнародного співробітництва шляхом укладання багатосторонніх, регіональних і двосторонніх домовленостей з метою попередження, виявлення, розслідування, кримінального переслідування і покарання осіб, які винні у вчиненні діянь, пов'язаних з торгівлею дітьми, дитячою проституцією, дитячою порнографією та дитячим секс-туризмом. Держави-учасниці сприяють також міжнародному співробітництву і координації між своїми органами, національними і міжнародними неурядовими організаціями і міжнародними організаціями.

2. Держави-учасниці сприяють розвитку міжнародного співробітництва, спрямованого на надання дітям-жертвам допомоги в їх фізичній і психологічній реабілітації, соціальній реінтеграції та репатріації.

3. Держави-учасниці сприяють зміцненню міжнародного співробітництва з метою ліквідації основних причин, таких як злидні і недостатній розвиток, які збільшують уразливість дітей як

об'єктів торгівлі дітьми, дитячої проституції, дитячої порнографії і дитячого секс-туризму.

4. Держави-учасниці, які мають для цього відповідні можливості, надають фінансову, технічну або іншу допомогу в межах існуючих багатосторонніх, регіональних, двосторонніх або інших програм.

Стаття 11

Ніщо в цьому Протоколі не зачіпає жодних положень, які більшою мірою сприяють здійсненню прав дитини і які можуть міститися:

- а) у законодавстві держави-учасниці;
- б) у нормах міжнародного права, які діють для цієї держави.

Стаття 12

1. Кожна держава-учасниця, протягом двох років після набуття чинності цим Протоколом для цієї держави-учасниці, подає Комітету з прав дитини доповідь, яка містить повну інформацію про заходи, вжиті нею з метою виконання положень цього Протоколу.

2. Після подання повної доповіді кожна держава-учасниця вносить у доповіді, які подаються нею Комітету з прав дитини відповідно до статті 44 Конвенції ([995 021](#)), будь-яку додаткову інформацію, що стосується виконання Протоколу. Інші держави-учасниці Протоколу подають доповідь кожні п'ять років.

3. Комітет з прав дитини може запитати у держав-учасниць додаткову інформацію, що стосується виконання цього Протоколу.

Стаття 13

1. Цей Протокол відкритий для підписання будь-якою державою, яка є учасницею Конвенції ([995 021](#)) або її підписала.

2. Цей Протокол підлягає ратифікації і відкритий для приєднання будь-якої держави, яка є учасницею Конвенції ([995 021](#)) або її підписала. Ратифікаційні грамоти або документи про приєднання здаються на зберігання Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 14

1. Цей Протокол набуває чинності через три місяці після здачі на зберігання десятої ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

2. Для кожної держави, яка ратифікує цей Протокол або приєднається до нього після набуття ним чинності, цей Протокол набуває чинності через один місяць після здачі на зберігання його ратифікаційної грамоти або документа про приєднання.

Стаття 15

1. Будь-яка держава-учасниця може денонсувати цей Протокол у будь-який час шляхом письмового повідомлення Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй, який потім інформує про це інші держави-учасниці Конвенції ([995 021](#)) і всі держави, які підписали Конвенцію. Денонсація набуває чинності після закінчення одного року з дати отримання повідомлення Генеральним секретарем Організації Об'єднаних Націй.

2. Така денонсація не звільняє державу-учасницю від її обов'язків за цим Протоколом, щодо будь-якого злочину, вчиненого до дати набуття денонсацією чинності. Отже така денонсація ніяк не перешкоджає подальшому розгляду будь-якого питання, яке вже знаходиться на розгляді Комітету до дати набуття денонсацією

чинності.

Стаття 16

1. Будь-яка держава-учасниця може запропонувати зміну та доповнення і подати його Генеральному секретареві Організації Об'єднаних Націй. Після цього Генеральний секретар перепроводжує запропоновану зміну та доповнення державам-учасницям з проханням зазначити, чи висловлюються вони за скликання конференції держав-учасниць з метою розгляду цих пропозицій і проведення голосування щодо них. Якщо протягом чотирьох місяців, починаючи з дати такого повідомлення, хоча б одна третина держав-учасниць висловиться за таку конференцію, Генеральний секретар скликає цю конференцію під егідою Організації Об'єднаних Націй. Будь-яка зміна та доповнення, прийняте більшістю держав-учасниць, що присутні та беруть участь у голосуванні на цій конференції, подається Генеральній Асамблеї на затвердження.

2. Зміна та доповнення, прийняте відповідно до пункту 1 цієї статті, набуває чинності після затвердження його Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй і прийняття більшістю в дві третини голосів держав-учасниць.

3. Коли зміна та доповнення набуває чинності, воно стає обов'язковим для тих держав-учасниць, які його прийняли, а для інших держав-учасниць залишаються обов'язковими положення цього Протоколу та будь-які попередні зміни та доповнення, які ними прийняті.

Стаття 17

1. Цей Протокол, англійський, арабський, іспанський, китайський, російський і французький тексти якого є рівно автентичними, підлягає здачі на зберігання до архіву Організації Об'єднаних Націй.

2. Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй направляє завірені копії цього Протоколу всім державам-учасницям Конвенції ([995 021](#)) і всім державам, які підписали Конвенцію.